

ABSTRAKT

SMRT BLÍZKÉHO ČLOVĚKA V KONTEXTU SPIRITUALITY

DEATH OF A CLOSE PERSON IN THE CONTEXT OF SPIRITUALITY

Mgr. Sylvie Stretti

Předkládaná disertační práce se zabývá vztahem mezi tématem smrti blízkého člověka a spirituality, především osobního pojetí spirituality. Smrt blízké osoby je zlomovým bodem v životě člověka. Zlomem, který ovlivňuje další život po všech stránkách lidského života, ve všech jeho dimenzích – biologicko-psycho-socio-spirituálních. Celostní péče o člověka je čím dál více uplatňována v kontextu zdraví či oborů pracujících se vztahy či vazbami, je tedy podstatné si tento fakt spolupráce více oborů v praxi a vzájemné obohacování uvědomovat.

V úvodu práce jsem představila stav současných přístupů k tématu smrti blízkého člověka a spirituality a uvedení do problematiky. Téma spirituality se vyskytuje v souvislosti s mimořádnými událostmi, tedy na poli interdisciplinárním, což koresponduje právě s lidskými dimenzemi. Pokud je v centru dění zájem o člověka jako o celek, a tedy i péče o člověka jako o celostní bytost, je pochopitelné, že je v tomto směru nutné vnímání nejen různých oblastí, ale především mezioborová spolupráce.

První část předkládané práce je zaměřená teoreticky na definování současného poznání třech hlavních témat. Jedná se o konceptualizaci pojmů a kategorií, pomocí kterých je formulována ve výzkumné části základní výzkumná otázka. Podstatou je definování oblastí a pojmů pro potřeby předkládané práce, což napomáhá srozumitelnosti zpracování získaných dat.

První kapitola se zaměřuje na pojetí smrti a truchlení v kontextu moderní teologie. Představuje teoretické koncepty a modely zaměřené na toto téma. Na ni navazuje kapitola druhá, nahlížející na pojetí smrti a truchlení v kontextu sociálních věd. Představuje modely, které s procesem zármutku a truchlení pracují. Třetí kapitola uzavírá toto téma návrhem modelu posvátně-sekulární smrti a truchlení, tedy možným dalším pohledem, kterým jsem se snažila integrovat poznatky moderní teologie a sociálních věd. Čtvrtá kapitola je zaměřena na definování pojmu spiritualita, aby bylo zřejmé, jak je spiritualita chápána v celé práci. Podstatná je vztahová rovina spirituality, jež jsem v teoretické části definovala na oblast svobody, vztahu a emocí. Toto dělení je pak zohledněno ve výzkumné části. Teoretickou část uzavírá pátá kapitola, zaměřující se na spirituální rozvoj, který ztráta v podobě smrti blízkého člověka může přinášet. Tento rozvoj je vázán na východiska krize, kde lze sledovat potenciální spirituální růst.

Druhá část je zaměřena na metodologii výzkumu (narativní interview) a definování zkoumaného problému. Popisuje průběh výzkumu a způsob zpracování rozhovorů s důrazem na narativní obsah zkoumané problematiky. Narativní přístupy umožňují pracovat s příběhem tak, jak ho konkrétní člověk žil, cítil a vyprávěl. Pracuje v jakémsi trojúhelníku, kdy uprostřed je příběh a každý z vrcholů zastupuje jednoho zainteresovaného člověka – respondenta, výzkumníka a čtenáře. Centrem zájmu je hloubka vnímání a popisu prožitku, který obsahuje vyprávěný příběh. Výzkumná otázka byla definována: **„*Jak lidé, kterým někdo blízký zemřel, popisují změny spirituality v kontextu krize vyvolané ztrátou někoho blízkého?*“**

Třetí část obsahuje samotný výzkum se třemi rovinami zjištění. V první rovině se jedná o analýzu uvnitř-případu, kdy na životní a spirituální křivce respondentů je vyprávěn příběh s důrazem na významné a překvapivé momenty respondentů. Druhá analýza se zaměřuje na analýzu mezi-případy. Jedná se o tzv. druhé čtení s důrazem na

spirituální uvědomění respondentů a navazuje na ni kapitola deset. Analýza vychází z rozdělení na oblasti svobody, vztahu a emocí definovaných v teoretické části. Na ni navazuje třetí rovina, která je zaměřena na teoretickou reflexi druhého čtení a zaměřuje se na spirituální rozvoj na základě reflexe teoretických koncepcí.

Narativní způsob výzkumu poukazuje i na možné využití metod narativního přístupu odborníky, kteří se zabývají tématem smrti blízkého člověka a spirituality. Již od počátku disertační práce bylo zřejmé, že se jedná o interdisciplinární pole různých oborů. V těchto oborech je možné využít narativního přístupu pro zkoumání souvislosti krizového životního milníku, jakým je smrt blízkého člověka, a spirituality. Spiritualita, její osobní pojetí, jakožto jedna z dimenzí člověka, může být popisována na základě jednotlivých milníků s přihlédnutím k proměně vnímání a prožívání spirituality. Může pomoci zvědomit proces spirituálních změn, včetně spirituálního růstu, při práci s lidmi, kterým někdo blízký zemřel. Je také podstatné si uvědomovat, že interdisciplinarita nespočívá pouze ve vzájemném vědění o sobě, ale především ve funkční spolupráci. Neboť spolupráce různých oborů ať již teologie, psychologie, zdravotnictví či sociální práce může pomoci posílit odolnost lidí při procesech vyrovnání se se ztrátou a také může pomoci následnému růstu.